

Utredning inom Bua 1:12 och Hog 6:18

Arkeologisk utredning

Bua 1:12 och Hog 6:18
Ödsmål socken
Stenungsund kommun
Mats Hellgren

Rapport 2024:16

Utredning inom Bua 1:12 och Hog 6:18

Arkeologisk utredning

Bua 1:12 och Hog 6:18
Ödsmål socken
Stenungsund kommun
Mats Hellgren

Göta Arkeologi Rapport 2024:16

Omslagsbild: Foto mot nordöst som visar en torpstugan Tången inom undersökningsområdet.

Foto: Mats Hellgren

Innehåll

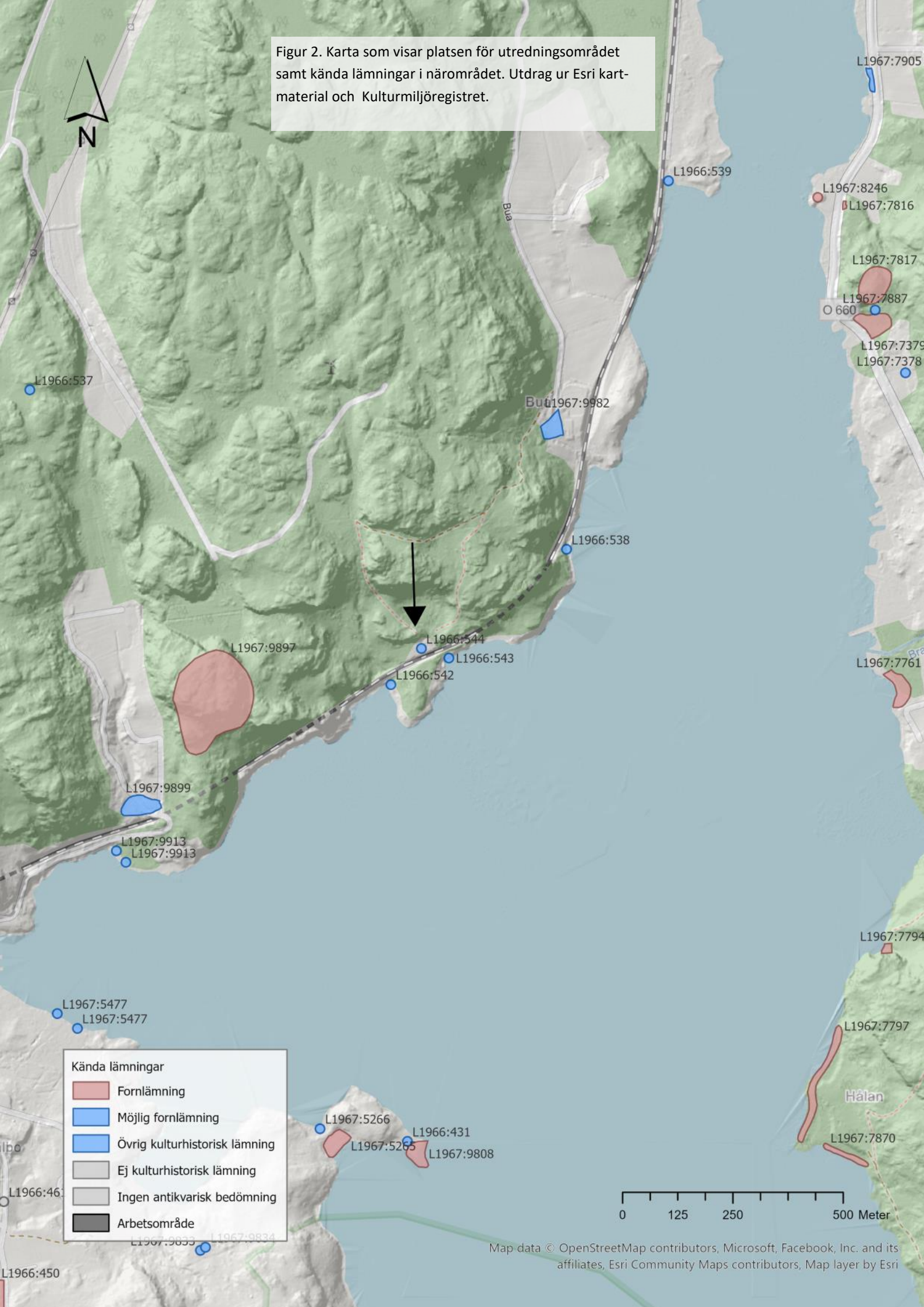
Sammanfattning	6
Inledning och bakgrund	6
Kart- och arkivstudie samt fornlämningsmiljö.....	7
Metod och resultat.....	11
Slutsats och åtgärdsförslag.....	11
Källförteckning	12
Administrativa uppgifter.....	12
Bilagor	12

Figur 1. Översiktsskator över Västra Götalands län med platsen för undersökningen markerad. Utdrag ur ESRI baskartor.

Skala: 1:250 000

Figur 2. Karta som visar platsen för utredningsområdet samt kända lämningar i närområdet. Utdrag ur Esri kartmaterial och Kulturmiljöregistret.

- Kända lämningar**
- Fornlämning
 - Möjlig fornlämning
 - Övrig kulturhistorisk lämning
 - Ej kulturhistorisk lämning
 - Ingen antikvarisk bedömning
 - Arbetsområde

0 125 250 500 Meter

Sammanfattning

Göta Arkeologi har inför planerad exploatering inom fastigheten Bua 1:12 och Hog 6:18 i Stenungsunds kommun genomfört en arkeologisk utredning.

Undersökningen inleddes med studier av historiskt kart- och arkivmaterial och av den kringliggande fornlämningsmiljön. Fältarbetet inleddes med en okulär besiktning av området och därefter genomfördes schaktgrävningar.

Utredningen visade att det inte finns några fornlämningar eller övriga kulturhistoriska lämningar inom området. Med anledning av undersökningsresultatet anser Göta Arkeologi att det inte är nödvändigt med ytterligare arkeologiska undersökningar inom utredningsområdet.

Inledning och bakgrund

Den 22 juli 2024 genomförde Göta Arkeologi fältarbetet för en arkeologisk utredning inom fastigheterna Bua 1:12 och Hog 6:18 i Stenungsunds kommun.

Undersökningen genomfördes enligt länsstyrelsens beslut 431-24089-2024. Orsaken till undersökningen var att det tidigare påträffats tre slagna flintor i en åkermark varav platsen registrerades som möjlig fornlämning (L1966:544). Med anledning av planerad exploatering inom området behövde lämningens status klargöras.

Syftet med utredningen var att fastställa antikvarisk bedömning och utbredning av den aktuella lämningen samt att ge Länsstyrelsen beslutsunderlag inför fortsatta åtgärder. Resultatet skulle även kunna användas som planeringsunderlag av exploitören.

Utredningsområdet var beläget i en svagt sluttade del av ett bergigt skogbevuxet område i Ödsmål socken strax nordväst om sjön Stora Hällungen, cirka sex kilometer nordöst om tätorten Stenungsund. Inom området fanns en torpstuga, en ladugård och en igenvuxen åkermark. Området sluttade svagt åt sydväst och var beläget strax norr om ett järnvägsspår. Jordarten inom området utgjordes av lera.

Figur 3. Foto mot nordöst som visar torpet Tången som anlades 1882. Foto Mats Hellgren.

Kart- och arkivstudie samt fornlämningsmiljö

Den äldsta kända kartan som visar det aktuella området är en storskifteskarta från 1804 över gården Buas ägor i Ödsmåls socken. Denna karta visar att det aktuella utredningsområdet utgjordes av ett utmarksområde och användes som betesmark (figur 5).

En ekonomiska karta från 1930-talet visar att det då fanns ett torp inom området med en ekonomi-byggnad och en mindre åkermark mot sydväst (figur 6). En ekonomisk karta från 1960-talet visar att torpet hade omvandlats till en egen fastighet vid namn Bua 1:12. Under de senare åren nyttjades torpet som sommarstuga.

En genomgång av Ödsmåls församlingsböcker visade att det aktuella torpet benämndes Tången och anlades 1882 då Johan Eliasson (1837-1890) och hans hustru Helena Maria Amberntsdotter (1848-1933) bosatte sig där. Tre av deras barn bodde kvar vid torpet 1950 och det yngsta barnet bodde kvar till 1968.

I början av 1900-talet byggdes en järnväg från Göteborg till Strömstad. I samband med detta förstördes en del av torpets åkermark i öster vilket fick till följd att åkermarken delades i två delar med ett järnvägsspår emellan (se figur 6).

I torpets åkermark har det tidigare hittats flintfynd i form av ett spån och två avslag vilket fick till följd att platsen klassades som möjlig fornlämning i kulturmiljöregistret (L1966:544).

Strax sydöst och sydväst om torpet finns ytterligare uppgifter om flintfynd strax intill Stora Hällungen (L1966:542 och L1966:543). Något längre västerut finns en fornborg (L1967:9897) och två boplatser (L1967:9899 och L1967:9913) (se figur 2).

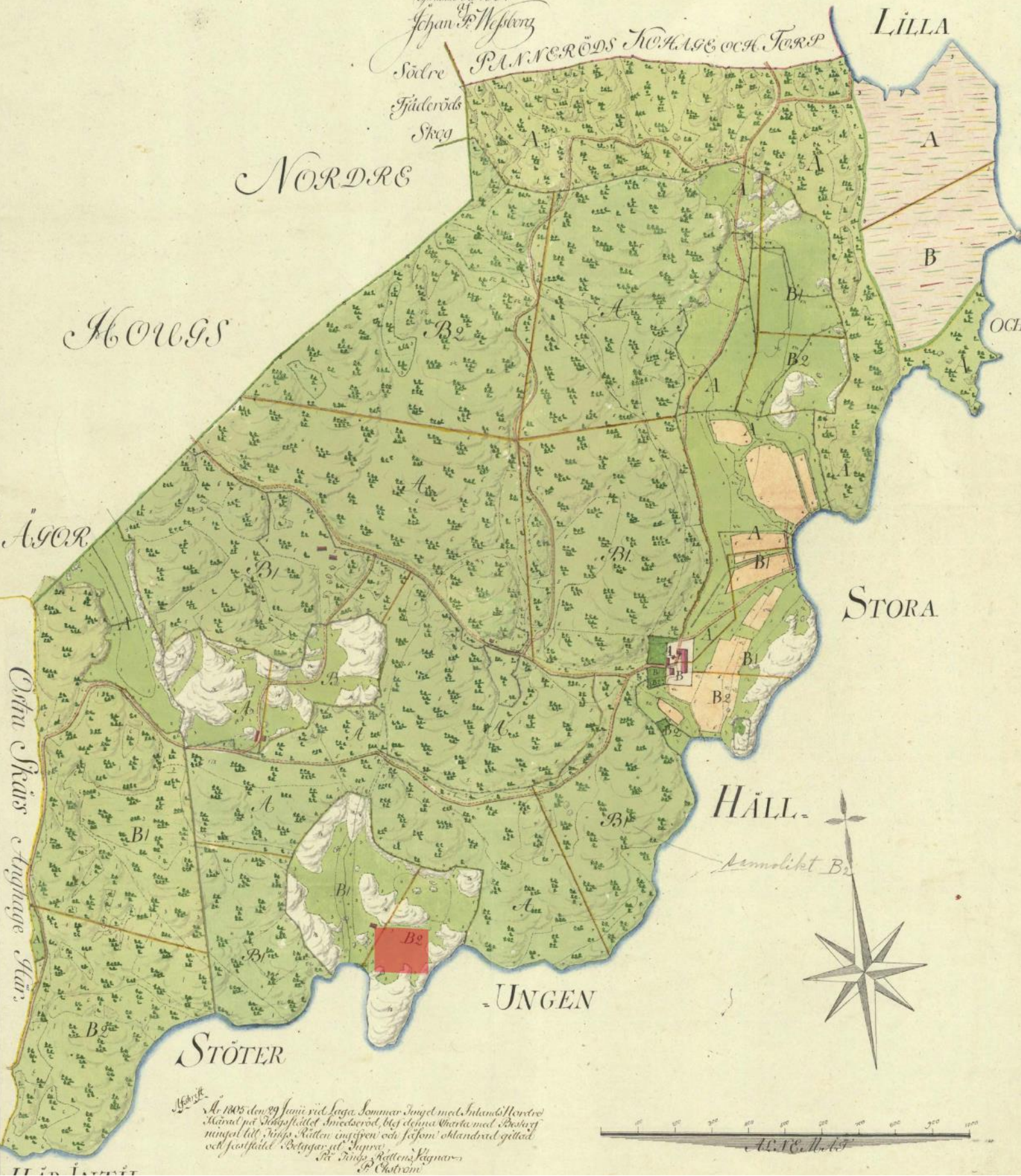
Det finns inga undersökta fornlämningar i närområdet varav kunskapen om förhistorien i denna del av landskapet är bristfällig. Dock visar flertalet boplatser längst strandkanterna av Stora Hällungen att området kring sjön nyttjades under stenåldern.

Figur 4. Foto mot nordöst som visar delar av undersökningsområdet. I bakgrunden syns schakten S104 och S108. Foto Mats Hellgren.

BUAS
 Alla In- och Utägor
 till
 GÖTÅKER och BOKSÅS
 Inlands, Nördre, Käväl och Olsmåls
 Sökn.
 upplagd år 1804
 Johan F. Wefsterg

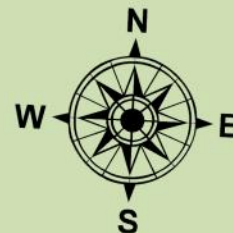

Figur 5. Utsnitt från en storskifteskarta från 1804 över gården Buas ägor där utredningsområdet är rödmarkerat.

Figur 6. Utsnitt från en ekonomisk karta från 1930-talet där torpet Tången är rödmarkerat.

Figur 7. Resultatkarta som visar de grävda schakten.
Utdrag ur Esri kartmaterial.

0 5 10 20 Meter

Metod och resultat

Fältarbetet inleddes med en okulär besiktning av området. Därefter genomfördes schaktgrävning med hjälp av grävmaskin utrustad med planskopa.

Sammanlagt grävdes åtta schakt med en total yta av 46 kvadratmeter. Schakten var 3-4 meter långa, 1,3 meter breda och 0,16 - 0,22 meter djupa (se figur 7 och bilaga 1). Efter avsökning och rensning med handredskap återfylldes schakten.

Samtliga schakt mättes in med RTK-kopplad GPS och för dokumentationen användes en tablet och appen Arkeo. Fotografering skedde med mobilkamera.

Undersökningen resulterade i att inget av arkeologiskt eller kulturhistoriskt intresse framkom.

Figur 8. Foto mot söder som visar schakten S112 och S124. I bakgrunden skymtar sjön Stora Hällungen. Foto Mats Hellgren.

Slutsats och åtgärdsförslag

Den arkeologiska utredningen resulterade i att inga nya fornlämningar eller kulturhistoriska lämningar kunde konstateras. Med anledning av detta anser Göta arkeologi att det inte är nödvändigt med ytterligare arkeologiska insatser. Sålunda finns det inga arkeologiska eller antikvariska synpunkter gällande de planerade markingreppen.

Den arkeologiska utredningen genomfördes enligt undersökningsplanen utan avvikelser.

Källförteckning

- Kulturmiljöregistret, app.raa.se
- Ödsmål sockens husförhörslängder och församlingsböcker AI:1 - Alla:3 (1742-1950)
- Lantmäteriet, Historiska kartor. www.lantmateriet.se

Lantmäteristyrelsens arkiv:

Ödsmål socken, Bua nr 1, storskifteskarta på inägor 1804

Rikets allmänna kartverks arkiv:

Ekonomiska kartan, 1929-34, Bohuslän 8b0e

Administrativa uppgifter

Länsstyrelsen diarienummer: 431-24089-2024

Göta Arkeologi projektnummer: 2419

Kommun: Stenungsund

Socken: Ödsmål

Fastighet: Bua 1:12 och Hog 6:18

Fältarbete: 16 timmar (2024-07-22)

Fältarbete personal: Mats Hellgren och Elinor Malmberg

Bilagor

Bilaga 1. Schaktbeskrivningar

Bilagor

Bilaga 1 - Schaktbeskrivningar

ID	Längd x Bredd (m)	Markslag	Genomgrävd jordtyp	Schaktdjup (m)	Alvmaterial
S100	3x1,3	Åker	Matjord	0,2	Lera
S104	3x1,3	Åker	Matjord	0,22	Lera
S108	3x1,3	Åker	Matjord	0,22	Lera
S112	3x1,3	Gräsmatta	Matjord	0,16	Lera
S116	3x1,3	Gräsmatta	Matjord	0,16	Lera
S120	2x1,3	Gräsmatta	Matjord	0,22	Lera
S124	3x1,3	Gräsmatta	Matjord	0,22	Lera
S128	2x1,3	Åker	Matjord	0,22	Lera
S132	2x1,3	Åker	Matjord	0,16	Lera

GÖTA
ARKEOLOGI